

ARXIU

Membres de les entitats promotores del 30% celebrant l'aprovació de la mesura a l'Ajuntament de Barcelona

El 30% a Barcelona, reflexions un any després d'una victòria

GRUP PROMOTOR DEL 30% A BARCELONA (*)

Qui més qui menys, coneix o ha sentit parlar de la mesura del 30%. ¿Sabem, però, què aporta, d'on va néixer i quins n'han estat els resultats?

Per començar, cal saber que funciona de forma molt senzilla: totes les noves construccions i grans rehabilitacions d'habitatge de més de 600 m² situades en sòl urbà consolidat -dins la ciutat ja construïda- hauran de destinar el 30% dels seus habitatges a protecció oficial. És a dir, si fins ara un privat podia vendre o llogar a preu de mercat el 100% de les promocions, amb la nova obligació haurà de destinar el 30% dels habitatges a preu de protecció oficial (taxat per llei i més baix que el de mercat).

Actuar sobre l'habitatge existent

Fins ara l'habitatge protegit només es podia situar en zones noves de creixement, fora de la ciutat (sòl urbanitzable) o en zones de grans transformacions internes

Fins ara l'habitatge protegit només es podia situar fora de la ciutat o en zones de grans transformacions urbanístiques com el 22@

(sòl urbà no consolidat: com el 22@ o la Sagrera). Mentre que si parlem d'habitatge protegit o 30%, inserim i distribuïm habitatge protegit en el procés de renovació i rehabilitació de la ciutat existent. Aquest habitatge protegit no serà de propietat pública, sinó que actuem sobre el preu, que haurà de ser assequible (protegit). Barcelona és la primera ciutat catalana que ho ha aplicat, a través d'una regulació urbanística.

El febrer del 2018, la PAH, l'Observatori DESC, el Sindicat de Llogateres, la Favb i l'ABDT anunciàvem la presentació al Plenari de l'Ajuntament de la moció municipal per a l'ampliació del parc públic. Menys de 10 mesos després, el primer dels seus 5 punts, conegut com el

ALBERT-9 BARRIS IMATGE

Manifestació pel dret a l'habitatge

30%, entrava en vigor amb l'aprovació definitiva de la modificació del Pla General Metropolità per part de la Generalitat.

Entremig, les entitats socials vam haver de batallar en diversos fronts simultanis que, a més, interaccionaven entre ells: negociació i pressió política per aplegar els suports municipals, treball amb l'equip tècnic de l'Ajuntament i la Generalitat per plasmar en termes urbanístics el contingut de la moció, foment del debat social, exercici de comunicació transparent pràcticament en viu, etc.

Tot plegat va ser un èxit sorgit dels moviments socials que, superant l'habitual dificultat amb les vies formals, suposava un aprenentatge col·lectiu i l'arribada d'una mesura innovadora a cavall entre l'urbanisme i l'habitatge, i amb un caràcter inequívocament transformador.

Amb el 30% es calculaven guanyar uns 330 habitatges protegits a l'any. Si

s'hagués aplicat des del 2007, any en què es va aprovar la Llei catalana del dret a l'habitatge que possibilitava fer-ho, avui tindríem 3.960 habitatges protegits més.

Un any després d'aprovar-se, voldríem veure més promocions sotmeses a aquesta corresponsabilització. Cal aclarir que la causa de la baixa quantitat fins al moment no és l'impacte negatiu de la mesura, com pretén el sector privat en un exercici de victimisme, sinó la negativa de diversos grups municipals (concretament ERC i PSC) a acompanyar l'aprovació inicial amb la suspensió de llicències, d'aplicació normativa quan es tracta d'una mesura d'aquest tipus. Així, el sector privat va tenir mesos per avançar la petició de llicències a l'aprovació definitiva i estalviar-se la responsabilitat que hagués hagut d'assumir.

D'igual manera, sabem que als tribunals hi ha en curs diversos processos oberts

contra el 30%. És un fet lamentablement normal: el sector privat continua ignorant la funció social de l'habitatge i es torna contra tot allò que pot restar-li una mínima rendibilitat als seus elevats beneficis.

A més dels resultats tangibles, és a dir, nous habitatges protegits en una ciutat que només té un 1,5% d'habitatge públic, amb l'aplicació de la mesura del 30% s'han fet aportacions al debat sobre com garantir el dret a l'habitatge. Aquest és un debat central, ja que l'accés a l'habitatge ha estat vehiculat principalment pel mercat, ha produït desigualtat, segregació, expulsions i desnonaments.

Amb l'horitzó d'aconseguir un futur amb més drets i justícia urbana, el 30% ha posat de nou el focus en la dimensió estructural del problema de l'habitatge: cal augmentar el parc d'habitatge assequible i per fer-ho necessitem més que la iniciativa pública. Els privats també han d'aportar habitatge protegit, per superar l'enorme dèficit i per una qüestió de retorn social de les plusvàlues que obtenen.

Una altra aportació important ha estat posar altre cop l'atenció sobre l'habitatge de protecció oficial, per denunciar-ne la seva pèrdua massiva en els darrers 60 anys i exigir-ne la qualificació permanent. Enmig del debat sobre la regulació de preus dels lloguers i davant l'alarma que -raonadament- causa la gentrificació, el 30% és una primera mesura urbana de contenció de preus i anti-gentrificació.

A més d'exigir el compliment exhaustiu del 30% a Barcelona i de seguir fent front als embats mediàtics i judicials en contra, serà clau estendre'l a d'altres municipis. Perquè el problema d'accés a l'habitatge s'estén arreu -especialment a la regió metropolitana i àrees urbanes, però no només- i perquè, en cas contrari, serà més fàcil per als lobbies torpedinar-lo.

Fent quatre números, veiem ràpidament l'impacte que tindria aconseguir-ho: 2.478 habitatges protegits a

L'obligació de dedicar el 30% de les noves construccions a habitatge protegit contindrà els preus i actuarà contra la gentrificació

l'any si s'estengués als municipis de més de 20.000 habitants i capitals de comarca. I 29.736 habitatges protegits més a tot Catalunya si s'hagués aplicat des del 2007. A més, amb el nou decret llei d'habitatge 17/2019 aprovat pel Parlament i gràcies a les propostes d'entitats socials i municipis, tots aquests habitatges protegits no es podran desqualificar i es podria obligar que fossin de lloguer, repte pendent a Barcelona.

Responsabilitats compartides

Considerem un èxit i un aprenentatge tot el procés de proposta i lluita fins aconseguir l'entrada en vigor del 30%. Una mesura inèdita a la nostra geografia, on era desconeguda fins fa només dos anys, i que d'entrada va sorprendre no pocs partits polítics i sectors. Aquesta via no exclou en absolut la lluita a peu de carrer, sinó que la complementa.

Només cal veure la virulenta reacció de part del món de la construcció i les seves pressions als grups municipals, o el munt de portades a la premsa amb "les deu plagues d'Egipte del 30%", per entendre que la corresponsabilització a què sotmet el sector privat és eficaç.

Cal continuar apostant per aprofitar al màxim el potencial del marc legislatiu existent, obrir totes les escaletes possibles i enderrocar mites i tabús que bloquegen canvis més ambiciosos i igualment necessaris.

(*) PAH de Barcelona, Assemblea de Barris pel Decretament Turístic, Sindicat de Llogateres, Observatori DESC, Favb

Una iniciativa compartida per a un pacte imprescindible

ANA MENÉNDEZ
PRESIDENTA DE LA FAVB

El passat dimarts 24 de febrer la Favb, juntament amb els sindicats CCOO i UGT, la PAH, l'Observatori DESC, la Taula del Tercer Sector Social de Catalunya, ECOM, la Fundació Arrels, la Fundació APIP-ACAM i Entrepobles, presentava en roda de premsa al Col·legi de Periodistes de Catalunya la *Crida a un Pacte per a l'Habitatge 2020-2030*.

Una posada de llarg en un marc destacat i amic per a un treball intens que hem desenvolupat al llarg dels últims mesos al voltant d'una iniciativa que tots hem assumit ja com inajornable. Perquè aquesta crida busca una resposta urgent, eficient i consensuada a la greu crisi de l'habitatge que viuen tant la nostra ciutat com el país sencer, i invoca un gran acord entre institucions -de l'Estat, de la Generalitat i de l'Ajuntament de Barcelona-, societat civil, sindicats, entitats socials i grups polítics. Un pacte que assumeixi la necessitat de garantir el dret a l'habitatge com un dret de caràcter bàsic i universal, i que per tant destini una forta inversió i intervenció públiques a la construcció d'un sector públic potent i equilibrador del mercat.

Dins d'un mercat globalitzat, la ciutat s'ha convertit en objecte d'extracció i l'especulació immobiliària ha assolit dimensions que estan fora de control, un fenomen que comporta processos d'expulsió veïnal dels barris i els converteix en territoris temàtics al servei dels sectors financer i immobiliari.

No diem res de nou si recordem que el mercat està desbocat, amb preus mitjans de lloguer que batent rècords trimestre rere trimestre a la nostra ciutat, (1.005,79 euros al tercer de 2019), cavalcant sobre el patiment insuportable que provoquen els desnonaments, els comptabilitzats i els invisibles, encara més nombrosos, i que ja són actualment en un 85% produït de l'impagament dels lloguers.

Davant la gravetat de la crisi, resulta imperatiu modificar el marc legislatiu, començant per la Llei d'Arrendaments

Modificar el marc legislatiu, atendre de manera urgent les emergències o invertir en un parc d'habitatge públic són mesures ineludibles

Urbans (LAU) i desplegant la Llei pel Dret a l'Habitatge 18/2007 en tots els seus aspectes. I donar suport a la població afectada, al trencament del seu projecte de vida i a la desubicació de l'entorn social que comporta el fenomen de la gentrificació, que afecta fonamentalment els barris centrals de la ciutat, tant per la pèrdua d'habitatge i canvis d'usos en termes quantitius, com per la permanent expulsió de la classe treballadora i de les classes mitjanes empobrides.

També s'han d'atendre urgentment les persones sense llar, víctimes de violències diverses i agreujades en el cas de les dones, però sobretot fer polítiques de prevenció per evitar que la gent acabi al carrer, implementant més i millors ajuts al lloguer, ajuts d'urgència, modificant els topalls mínims d'accés als habitatges protegits, facilitant els ajuts a la rehabilitació...

I és clar, destinar un finançament especial a la producció d'un parc d'habitatge protegit. L'Estat hauria de destinar

IGNASI R. RENOM

Presentació de la Crida a un pacte per l'habitatge el passat 24 de febrer al Col·legi de Periodistes

un 2% del PIB a polítiques d'emergència per a la consecució d'un parc de lloguer del 15%, xifra que ens apropiaria una mica a països del nostre entorn.

I com no esmentar la precarietat laboral a què han abocat les reformes laborals de 2010 i 2012! La relació entre salaris i possibilitat d'accés a l'habitatge és directa i romandrà negada mentre no es recuperi el treball de qualitat.

Polítiques integrals

La crisi de l'habitatge, ho sabem tots, s'ha convertit en un conjunt de conflictes complexos que requereixen solucions complexes. És per això que per abordar-la calen polítiques integrals i avançar en la regulació del conjunt de factors que intervernen en el mercat de l'habitatge, que nosaltres hem numerat en 21.

Amb propostes de solució molt diverses, algunes d'innovadores, com abordar la qüestió d'un parc d'habitatge envellit en mans d'una població envellida a través d'un mecanisme d'hipoteca inversa pública. O la modificació de l'Article 3 de la Llei 18/2007 pel Dret a l'habitatge, amb la reducció a un any del termini en la definició d'habitatge buit o permanentment desocupat. O una nova fiscalitat, via la Llei d'Urbanisme, sobre àrees que millo-

ren sensiblement la seva qualitat urbana amb projectes de reforma integral.

Certament, a nivell de control i fruit de la pressió social, alguna cosa es comença a moure. La Unitat Contra l'Exclusió Residencial (UCER) i el servei SIPHO que l'Ajuntament de Barcelona va posar en marxa el 2015, tot i les seves limitacions, han atès més de 6.500 famílies. El recent Decret 17/2019 de mesures urgents per millorar l'accés a l'habitatge, ampliat gràcies a les aportacions de les entitats socials, intenta protegir les famílies en situació de vulnerabilitat, i evitar que puguin ser desnonades sense haver ofert un lloguer social als afectats. Ara caldrà que la judicatura se subjecti a la llei i deixi de dictar ordres que no s'ajusten a dret, com en el cas del

bloc Llavors i tants d'altres que continuarem denunciant infatigablement.

Per altra banda, fa tan sols una setmana que la CNMC (Comisión Nacional de Mercados y Competencia) va obrir un expedient sancionador a set plataformes digitals immobiliàries, entre elles Idealista, per pactar de forma coordinada pràctiques que els permeten incrementar artificialment preus i determinades condicions. Ja era hora! Fa temps que ho denunciem: els preus dels lloguers es construeixen en les plataformes digitals sense cap mena de control ni reglamen-

És el moment adient, necessari i urgent per firmar un pacte social per l'habitatge amb un abast mínim de 10 anys

tació. Esperem ara que la instrucció i la resolució no es dilatin interminablement. Seria font d'estudi necessari analitzar a més a més com influeix en aquesta construcció fictícia dels preus la latència dels pisos buits per períodes de dos anys en els anuncis i la conseqüent contracció de l'oferta. El Govern central també ha anunciat una propera regulació dels lloguers, aquesta vegada sí, que ja veurem com es materialitza...

És el moment adient, necessari i urgent, creiem que ho compartim tots, per a la renovació d'un Pacte per a l'Habitatge amb un abast mínim de 10 anys que pugui ser assumit per entitats socials, sindicats, societat civil, grups polítics, sector privat i institucions de l'Estat, la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona.

És per això que emplacem cada institució a fer la seva feina, mentre els col·lectius i entitats fem la nostra, que serà reclamar insistentment i incansablement el dret a un habitatge digne per a tothom.

CRIDA A UN PACTE PER A L'HABITATGE 2020-2030

La clau de volta és l'urbanisme

JOAN LINUX-9BARRIS IMATGE

L'increment desenfrenat del preu dels pisos afecta tota l'àrea metropolitana

PABLO FEU

ADVOCAT, MEMBRE DE L'OBSERVATORI METROPOLITÀ DE L'HABITATGE DE BCN

L'urbanisme és la disciplina que analitza les necessitats dels assentaments humans i que, a més, dissenya les estratègies d'actuació necessàries per millorar les condicions de vida dels habitants d'aquests assentaments, sempre amb la finalitat exclusiva de satisfer l'interès general.

Per això, la Llei reserva expressament les competències d'urbanisme a l'administració pública i prohibeix que l'exercitin els particulars, i també prohibeix que l'ordenació urbanística de les ciutats generi descohesió social i dispersió territorial (articles 2 i 3 de la llei d'Urbanisme de Catalunya). I per assegurar encara més aquesta finalitat, la Constitució obliga a fer que l'activitat econòmica se subordini a la funció social, que considera que és un límit obligatori del dret de propietat (article 33), i imposa l'obligació que les plusvàlues urbanístiques reverteixin sempre i sense excepció en tota la comunitat (article 47).

Forçats a marxar

No obstant això, sabem avui que, en ciutats com Barcelona, en l'última dècada el ritme de creixement dels lloguers de l'habitatge ha superat més d'un 15%, en general, el ritme de creixement dels salaris. Això ha fet que en moltes zones el preu dels lloguers s'hagi equiparat al salari dels seus habitants, o que fins i tot els hagi superat.

I si un ha de pagar tot el que guanya al mercat immobiliari per una cosa tan bàsica com és l'habitatge, allò que succeeix és que es veu forçat a marxar a una altra ciutat en la qual els lloguers siguin més baixos. I on ho seran? Doncs, en les que estiguin més lluny de la ciutat encarida i pitjor comunicades amb ella. El lloc que deixa l'habitant que es veu obligat a marxar només el podrà ocupar algú més ric, capaç de pagar l'alt lloguer que el mercat ha imposat en l'habitatge vacant.

Així, la societat del benestar retrocedeix perquè qui continua treballant a la ciutat per un sou que no li permet ja viure en ella, empitjora la seva qualitat de vida en complicar-se-li amb trasllats, cada vegada des de més lluny. A més, la

Llei s'incompleix perquè amb la marxa de qui ja no pot pagar els lloguers alts es genera dispersió territorial i amb l'arribada només dels que sí que són capaços de fer-ho, es genera descohesió social, perquè deixa de congregar a la ciutat gent amb diferent capacitat de renda.

Però, sobretot, la Llei s'incompleix perquè l'administració pública ja no és qui estableix el model d'ordenació urbanística a la ciutat encarida, sinó que qui

Les administracions han d'exercir competències urbanístiques que permeten atacar la dispersió territorial i la descohesió social

ho fa és el mercat immobiliari, que anteposa la seva activitat econòmica a l'interès general i elimina la funció social com a límit del dret de propietat.

Sabem, també, que aquesta situació s'accelera quan la inversió pública destinada a la millora dels barris degradats

encareix el preu dels habitatges que es beneficien d'aquesta millora. Es produeix amb això un nou incompliment de la Llei, atès que els propietaris d'aquests habitatges són els que patrimonialitzen en exclusiva les plusvàlues urbanístiques generades amb diners públics, en lloc de fer-ho tota la comunitat, com exigeix la Constitució.

Davant això, la Llei d'Urbanisme estableix mecanismes de correcció. Diu que per a garantir l'exercici de les competències urbanístiques i el compliment de totes les normes imperatives sobre aquesta matèria, les administracions poden redactar instruments de planejament, de gestió urbanística i poden, també, "intervenir en el mercat immobiliari" (article 2 de la Llei d'Urbanisme de Catalunya).

Si és així, des de l'urbanisme existeix plena habilitació legal perquè les administracions públiques, en exercici de les seves competències urbanístiques, puguin limitar les rendes de lloguer quan s'acrediti que les que imposa el mercat només per assegurar l'optimització del seu benefici, comporten un model d'ordenació urbanística que genera dispersió territorial i descohesió social. La manera

de fer-ho és establir un índex de referència dels preus de lloguer que esdevingui obligatori en els casos demostrats en què els increments desenfrenats d'aquests preus produeixen aquestes conseqüències prohibides. El planejament urbanístic ha de definir aquests àmbits de limitació obligatòria de les rendes de lloguer, que hauran de regir fins que el mercat es corregeixi i s'adeqüi a la realitat social a la qual està subordinat.

Aquest índex ha de ser adequat per permetre el benefici lògic de l'activitat immobiliària, però no l'especulatiu que pretén i que està rigorosament prohibit per la Constitució i, a més, hauran d'establir-se els mecanismes d'actualització necessaris perquè ningú no hi perdi i l'equilibri es mantingui. De fet, es tracta que el mercat actuï tal com ho feia fa dècades, abans que tots admetéssim que podia desbocar-se en el seu propi benefici i en contra del de tots els altres.

Afavorir el benefici general

El planejament ha de delimitar també les àrees de reforma urbana per a la millora dels barris i afectar els habitatges inclosos en aquestes àrees a les càrregues urbanístiques que la llei preveu per a tota actuació urbanística, inclosa la que es faci en sòl urbà ja consolidat. Aquestes càrregues s'han de cenyir als costos de l'actuació i a la cessió a la comunitat de part de l'aprofitament lucratiu, que en el cas de les actuacions de reforma urbana serà part de l'aprofitament existent però millorat, com ja es fa a la Comunitat Valenciana, que el fixa en un 5%.

Això no significa que sempre s'hagi d'exigir als propietaris dels habitatges contribuir a tals càrregues, perquè podria succeir que les millores que els barris necessiten no s'arribin a plantejar per falta de capacitat econòmica dels seus veïns per afrontar-les. El que significa és que aquestes càrregues s'hauran d'exigir sempre que els propietaris pretenguin patrimonialitzar en el seu exclusiu benefici un esforç que és de tots, intentant vendre o llogar el seu habitatge a preus alts gràcies a la millora que la reforma urbana ha reportat a les seves finques.

L'urbanisme fa temps que ha donat la recepta de com actuar. Només cal atrevir-se a cuinar-la.

IGNASI R. RENOM

A Barcelona el creixement dels lloguers supera en un 15% el dels salaris

“Les ocupacions són un tabú”

— Lucía Delgado
Portaveu de la PAH de Barcelona

LAURA AZNAR

El preu mitjà del lloguer a Barcelona ha trencat la barrera dels 1.000 euros mensuals, i en paral·lel, la ciutat encapçala el rànquing en nombre de desnonaments de tot l'Estat. La suma dels dos factors ajuda a explicar l'augment de les ocupacions i l'increment progressiu de famílies registrades a la Mesa d'Emergència Habitacional, que està saturada. La problemàtica relacionada amb l'habitatge s'agreuja i no hi ha solucions prou valentes per fer-hi front. Així ho veu Lucía Delgado, una de les cares més visibles de la PAH de Barcelona. Amb ella fem balanç del paper de l'administració davant d'aquesta emergència i abordem les respostes que han articulats els moviments socials.

— A principi de febrer, el Parlament de Catalunya va validar el nou decret llei de mesures urgents en matèria d'habitatge, aprovat pel Govern el desembre passat i que havia estat negociat amb els moviments socials. Quina valoració en fas?

— El decret representa una ampliació de la Llei 24/2015 de mesures urgents per afrontar l'emergència en l'àmbit de l'habitatge i la pobresa energètica. Estem contentes perquè implica que a Catalunya hi haurà més famílies protegides davant la vulneració d'aquest dret. A més, no només abordem l'emergència en el cas de desnonaments i impagaments, sinó que posem sobre la taula les pujades de preu i les extincions dels contractes de lloguer, que quan s'acaben acaben produint desnonaments. I també hem pogut incloure la qüestió de les ocupacions. Llavors, aquest decret és un avenç? Sí. Però és suficient? No.

— Sense una llei que reguli el preu del lloguer és difícil resoldre la situació...

— La regulació de preus és una cosa més que s'ha de fer, però no és l'única. Avui tenim dos grans problemes: l'emergència habitacional i la manca de parc públic o assequible d'habitatge. La gent que no pot pagar el preu de mercat, que està molt inflat, no té un lloc on anar, malgrat que sí que hi ha pisos disponibles. En l'ADN de la PAH hi ha la reivindicació que tots els habitatges que venen d'execucions hipotecàries, així com els de la Sareb i els de Bankia, passin a aquest parc mitjançant la cessió obligatòria. Vull dir que la regulació és necessària, però hi ha altres maneres de començar a moure la maquinària.

— En aquest sentit, la Generalitat ha aprovat decrets per mobilitzar els habitatges provinents d'execucions hipotecàries o per posar un impost als bancs amb pisos buits. En paral·lel, l'Ajuntament de Barcelona ha imposat

IGNASI R. RENOM

Lucía Delgado a la seu del grup cooperatiu ECOS

sancions a tres entitats bancàries i ha dut a terme la primera expropiació d'un pis de la banca per tenir-lo buit. Són mesures prou valentes? Per què no han tingut més recorregut?

— És que detectar que un pis és buit i iniciar un expedient sancionador és complicat. S'han de creuar les dades del cadastre amb les de consum de subministraments, i després, s'ha d'anar presencialment als habitatges i comprovar-ho, perquè molts estan ocupats. Fins ara, ens trobàvem amb l'excusa que no multaven o no expropiaven perquè el pis no havia estat dos anys buit, però això amb el decret canvia. Esperem que s'incrementin les sancions o les possibles expropiacions, i en paral·lel, que a la gent que estigui ocupant se li faci un lloguer social obligatori. És una de les coses que vam posar sobre la taula.

— I això el decret ho recull?

— Sí, però només per a les persones que estiguin ocupant des d'abans del 30 de juny de 2019. La Generalitat va fixar aquest límit perquè considerava que, del contrari, estaria fomentant l'ocupació. Però la gent no desapareixerà, i la que vingui després no tindrà aquesta garantia. Això és perquè les ocupacions són un tabú. Es criminalitzen les persones que ocupen perquè no tenen alternativa habitacional, però ningú no els dona una solució. Segurament, la majoria de famílies que són a les meses d'emergència esperant un habitatge, deuen estar ocupant un pis. En aquest 'mentrestant', a Barcelona s'estan gastant un munt de diners en realitzar-les en albergs i pensions, però no és una bona solució. No són llocs on viure-hi, la gent hi pot estar un temps però la situació no es pot cronificar, perquè té afectacions en la seva vida i en la seva salut. El pilar per desenvolupar-te com a persona és tenir una llar, un espai on sentir-te segura, i si

aquest dret es vulnera, el resultat és una societat malalta.

— El decret llei obliga els grans tenidors a oferir un lloguer social de set anys a famílies vulnerables abans d'iniciar un procés de desnonament... però què passa amb les famílies desnonades que vivien en pisos de petits propietaris?

— Amb aquest decret, a partir dels 15 habitatges es considera la persona com a gran propietària i també estarà obligada a fer un lloguer social. L'ACE està molt enfadada amb el decret i l'està atacant, però aquesta línia es va fixar després d'una negociació, i nosaltres no hi estem d'acord. Tenint en compte la situació de crisi crònica i l'emergència habitacional que vivim, entenem que qualsevol persona que tingui més de 5 pisos ja no els té com a mitjà per poder viure'n. Parlem de famílies que viuen d'això des de fa molts anys, i qüestionem que n'hi hagi algunes que hi guanyen molts diners a costa de vulnerar el dret a l'habitatge.

— Tornant als pisos buits, l'Ajuntament va fer un cens en què va determinar que hi ha aproximadament 10.000 habitatges buits a la ciutat. Com s'han fet servir?

— Nosaltres dèiem que s'utilitzés aquest cens per posar sancions als habitatges buits i que es comencessin a aplicar les mesures, que no perdessin ni un segon. Sé que han fet captació d'alguns d'aquests habitatges oferint un aval, com descomptar l'IBI als propietaris, per exemple, a canvi que els pugui gestionar l'Ajuntament amb lloguers assequibles. És positiu però no ha tingut molta acceptació, i és que per fer això, hi ha d'haver un canvi de mentalitat social. La gent encara no veu l'habitatge com un dret sinó com un bé per enriquir-se. Cal més sensibilització per part de les insti-

tucions. Una de les batalles que va guanyar la PAH és el discurs que la gent que s'havia hipotecat no eren 'tontos' ni avariciosos, però amb el lloguer encara no hi ha hagut aquest canvi, i és fonamental que es produeixi.

— El marc competencial de la Generalitat i l'Ajuntament en matèria d'habitatge és limitat, però això es fa servir com a excusa a vegades?

— Des de la PAH sempre diem que si la societat organitzada és capaç de fer lleis, no entenem per què les administracions no es mouen fins que senten la nostra pressió. És flipant, perquè tenen experts, però no tenen la imaginació que es té des del carrer. No sabem quines són les seves mesures estrella, no existeixen. Si t'hi fixes, vam haver de ser nosaltres els que vam desenvolupar la Llei 24/2015 o els que vam pressionar amb el decret. I a nivell estatal, passa exactament el mateix.

— Com funciona la Mesa d'emergència a Barcelona? Està servint per donar resposta a les famílies en situació de vulnerabilitat?

— És un drama, està saturada. Ara hi ha unes 450 famílies que compleixen els requisits -que tenen un informe d'exclusió residencial i una ordre de desnonament- i que estan esperant que els donin un habitatge. Aquests són els casos que s'accepten, però tenim un problema molt greu amb la gent que no té la nacionalitat espanyola i que queda fora de la mesa, per molt que estigui pendent d'un desnonament. És molt incongruent, com també ho és que hi hagi famílies que no hi tenen accés encara que tinguin una demanda de desnonament, perquè encara no tenen l'ordre.

— Llavors només poden aspirar a ser real·lotjades les famílies afectades a la mesa?

— I ni tan sols en aquests casos el real·lotjament és mecànic. Primer han d'entregar tota la documentació perquè la valorin i els diguin si els falta algun paper o si són òptimes per a la mesa. I el més probable és que, en aquest període en què estan esperant un pis, que es pot allargar més de dos anys, es produeixi el desnonament. Llavors, o van a una pensió o alberg, o van a casa d'un familiar, o ocupen. No hi ha més alternatives.

— Aquestes 450 famílies deuen ser la punta de l'iceberg...

— Hi ha unes 600 famílies més que estan en pensions. Algunes provenen de la mesa, però d'altres no. Una situació greu que tenim a Barcelona i de la qual no se'n parla massa són les famílies que viuen rellogades en una habitació, compartint pis amb altra gent. Són famílies que no poden pagar un lloguer i opten per això, però moltes vegades fins i tot els imposen restriccions pel que fa a l'ús de la cuina o del lavabo. I quan la propietat decideix fer-les fora perquè prefereix tenir un únic inquilí, se'n van al carrer i no poden accedir a la mesa d'emergència, perquè no han patit un "desnonament" com a tal. Moltes vegades acaben en pensions perquè tenen un informe de vulnerabilitat dels serveis socials, però insisteixo, no pots tenir famílies vivint així *ad eternum!* Jo puc entendre que l'administració estigui desbordada, perquè la situació és molt bèstia, però els moviments socials som els que més propostes ideem per fer-hi front.

— Propostes com ara?

— Doncs potser els habitatges de titularitat pública es poden rehabilitar com a apartaments temporals dignes i amb tots els serveis, per exemple. O potser les administracions poden llogar pisos del mercat. Això faria que les famílies sortissin de l'agonia. De moment, l'Ajuntament de Barcelona només ha impulsat les promocions dels contenidors APROP, que valorem molt positivament, però van molt lents.

— Alguns partits polítics van criticar la iniciativa, argumentant que la solució hauria de ser mobilitzar el parc d'habitatge buit censat enlloc de fer ús d'aquesta mesura.

— Nosaltres vam anar a veure els APROP amb els usuaris i estaven encantats, perquè venien de situacions molt complicades. Demanàvem solucions ràpides i no ho han estat, perquè des de l'anunci fins que s'han fet els primers pisos contenidor han passat 4 anys, però com a mínim és una alternativa digna i hi estem d'acord. Ha de ser una mesura transitòria -mentre a les famílies no els assignin un pis-, és clar, però se n'han de fer molts més. Calen més mesures valentes i imaginatives.

Un milió de desnonaments després

DIANA VIRGÓS

MEMBRE DEL SINDICAT DE LLOGATERS

Llegir dues notícies juntes pot fer que s'entenguin millor. Si el passat 28 de gener la Plataforma d'Afectades per la Hipoteca (PAH) ens advertia que des del 2008 s'havien produït a l'Estat espanyol més d'un milió de desnonaments, tot just el dia següent el diari *El País* publicava una notícia que sorprenentment ha passat desapercebuda: l'any 2019 es va trencar el rècord del preu del lloguer, que es mantenia invicte des del 2007. La superposició dels dos titulars ens retorna una veritat demolidora: cada vegada som menys els que ens podem permetre tenir un sostre.

L'habitatge, un bé de primera necessitat, ha estat sempre un camp de batalla de les classes populars. Des dels anys vuitanta -quan s'aprova la *Llei Boyer*- l'Estat ha legislat sempre a favor de la propietat i posant les coses fàcils a l'especulació. I ho justifica mitjançant dues fal·làcies: la primera, la llibertat de pactes entre arrendador i llogater; i la segona, l'autoregulació del mercat. El resultat d'aquesta continuada desregulació ha estat la successió de fins a dos períodes de bombolla immobiliària: de l'any 1986 al 1992 i del 1998 al 2008. Aquesta última és el punt de partida per explicar els actuals preus de lloguer (és a dir, la nova bombolla).

Velles fórmules per a nous problemes

Remuntem-nos a l'any 2009. Els efectes de la crisi de 2008 arriben a Espanya i ja hi ha més de 4 milions de persones a l'atur, gairebé un 40% més que l'any anterior. Al mateix temps, el mercat immobiliari es desploma sota mínims i són

L'any 2019 es va trencar el rècord del preu del lloguer, una dada que no s'havia registrat des de feia 12 anys i que ha passat desapercebuda

L'extensió del turisme i el fet que una gran part de la població sigui arrendatària va fer del lloguer un mercat atractiu per als inversors

moltes les empreses que són arrossegades per l'hecatombe, seguides de caixes i bancs que durant el període anterior havien estat un agent clau per a l'efervescència del totxo.

El govern espanyol, en un intent de refrotar l'economia utilitzant velles fórmules, va introduir la figura de les SOCIMI (Societats Anònimes Cotitzades d'Inversió Immobiliària): un vehicle jurídic que permet als fons d'inversió internacionals invertir en el negoci de l'habitatge. No va anar bé. En aquell moment l'economia encara estava en caiguda lliure i el mercat no era prou atractiu: fins a l'any 2012 no es crea ni una sola SOCIMI a l'Estat.

Quan la situació va estabilitzar-se cap al 2013, el govern va anar un pas més enllà i va decidir oferir facilitats fiscals a les SOCIMI deixant-les lliures d'impostos. Al mateix temps, el mercat del lloguer comença a fer-se més atractiu, incentivat per la turistificació dels centres urbans i el fet que un volum significatiu de la població, ara empobrida després d'anys de crisi, és arrendatària.

Així, s'aprova la Llei d'Arrendaments Urbans, que va escurçar el temps

ALBERT-9 BARRIS IMATGE

Manifestació pel dret a l'habitatge

de durada dels contractes fins als 3 anys i va deixar en mans de la negociació entre les parts el pagament d'extres (que a dia d'avui es tradueixen en IBI, honoraris de l'agència, etc.).

L'efecte no es fa esperar, i durant els cinc anys següents el preu del lloguer a ciutats com Barcelona augmenta fins a un 28%. En un context de mercat laboral en situació de precarietat crònica això es tradueix en què la població es veu obligada a destinar més d'un 50% del sou a pagar el lloguer, amb la consegüent pèrdua

de poder adquisitiu i l'augment del risc d'exclusió social. Paral·lelament a l'augment dels preus de lloguer es produeix un canvi de tendència en els desnonaments: si bé durant els anys immediatament posteriors a l'esclat de la bombolla (2009-2012) el principal motiu per executar un llançament era l'impagament de la hipoteca, actualment el 68%, -és a dir, 7 de cada 10 desnonaments-, són motivats per impagament del lloguer. Dit d'una altra manera, cada 12 minuts una família és expulsada de casa seva perquè

no pot assumir-ne el cost. En una societat capitalista com la nostra pot sonar normal el fet de no poder adquirir allò que està fora de les nostres possibilitats; possibilitats que augmenten, ens diuen, si ens esforcem treballant honradament. Però la veritat és que si una persona no té una llar aquestes possibilitats no s'arriben a materialitzar pràcticament mai, perquè sense una casa, no hi ha vida. Actualment, més de 3.000 persones es troben en situació de sensellarisme a la ciutat de Barcelona, segons la Xarxa d'Atenció a Persones Sense Llar (XAPSL) i Arrels Fundació, moltes d'elles abocades a aquesta situació després de perdre la casa.

Mesures per regular el lloguer

Durant l'última dècada han sorgit nombroses entitats en defensa del dret a l'habitatge que ofereixen una lectura crítica dels successius cicles econòmics que hem patit els últims 30 anys; han articulat discursos alternatius que, entre d'altres coses, posen el focus en el paper de l'Estat en la gènesi del problema. Fins ara s'han assolit moltes fites: des de posicionar el problema dels desnonaments a l'agenda mediàtica fins a constituir-se com a grup de pressió efectiu per impulsar canvis en la legislació que reverteixin el problema.

Entre les propostes d'entitats com el Sindicat de Llogaters destaca la regulació dels preus de lloguer. Aquesta mesura, que es complementa amb la creació d'un índex de preus elaborat a partir de variables socials i econòmiques reals, podria ajudar a resoldre el problema de l'habitatge. Tot i així, les institucions encara es resisteixen a regular el mercat, tal i com ens demostren les recents declaracions de la

S'ha d'avançar cap a la regulació dels preus del lloguer a partir d'un índex elaborat amb dades econòmiques i socials reals

ministra Nadia Calviño, que posa en dubte l'efectivitat d'una mesura que ja s'aplica a altres ciutats europees com Berlín.

Si bé s'han fet avenços importants, el fet que els poders públics encara evitin la regulació de preus fa pensar que, després de 12 anys de crisi habitacional i més d'un milió de desnonaments executats, els interessos econòmics encara segueixen estant per sobre d'un dret bàsic com el de l'habitatge. Mentrestant, l'organització ciutadana seguirà essent la principal alternativa per seguir avançant.

Tenim motius per ser optimistes en la lluita pel dret a l'habitatge?

JAIME PALOMERA
PORTAVEU DEL SINDICAT DE LLOGATERS
JUSTÍCIA GLOBAL, ESPECIAL DE CRÍTIC

Hi ha un canvi de tendència històrica. Venim d'un cicle llarg des dels anys vuitanta on les elits neoliberals veuen en l'habitatge un element fonamental del seu programa política. Però, en els últims cinc anys, en diverses ciutats i Països del món hi ha hagut un canvi de tendència que parla de protegir l'habitatge públic i recuperar mesures valentes en la línia de la regulació de preus. A Catalunya, tres de cada quatre persones està d'acord a controlar el preu del lloguer.

Aquí cal parlar, sobretot, del Moviment de Treballadors sense Sostre de Brasil. Fa més de 20 anys que s'organitzen pel dret a l'habitatge i és una iniciativa

potent: han aconseguit a través d'ocupacions massives garantir el dret a l'habitatge de 9.000 persones per mitjà de l'autoorganització popular. És una manera no només d'exigir a les administracions que deixin de fer de l'habitatge una mercaderia, sinó de garantir de manera immediata aquest dret des de baix. L'Argentina té un moviment llogater molt interessant, la Federació Nacional d'Inquilins Agrupats. Han aconseguit que els propietaris i les empreses immobiliàries paguin els honoraris dels agents immobiliaris.

La lluita històrica de Nova York ha fet que pràcticament la meitat del mercat de lloguer estigui regulat. Un altre cas recent és el de Berlín, on han aconseguit que el Govern es comprometí a congelar els preus els pròxims cinc anys i s'impulsi un referèndum per preguntar si la ciutadania està a favor d'expropiar habitatges en mans de grans empresaris.

“Petits propietaris actuen amb la mateixa mala llet dels fons voltors”

— Aitor Terradellas
Oficina d'Habitatge Popular de Gràcia

DAVID GARCÍA MATEU

El veïnat de Gràcia és digne d'estudi. No només pels processos especulatiu i gentrificadors que ha patit, sinó també per com s'ha organitzat per provar de frenar-los. Entre les diferents trinxeres que s'han excavat, destaca l'Oficina d'Habitatge Popular de Gràcia. Un col·lectiu nascut arran de les assemblees locals del 15-M. L'Aitor Terradellas, activista format al barri de Vallcarca, n'és un militant actiu.

— Com es va fer front des de Vallcarca a la crisi habitacional?

— Ens centràvem a visibilitzar els afectats. Molts no eren conscients que a moltes altres persones els passava el mateix. El cas més evident és el dels desnonaments invisibles, on els veïns no eren expulsats de forma violenta, sinó que amb un increment del lloguer ja se'ls feia marxar fins i tot amb sensació de culpa per ser incaços de fer front a la quota.

— La lluita per l'habitatge va canviar el plantejament de les vostres assemblees?

— Sí, el perfil de les persones que s'hi apropaven era molt diferent del que estàvem acostumats. A l'Assemblea de Vallcarca hi havia sobretot veïns d'esquerres: des dels més “progres” fins als més revolucionaris. Vèiem que ens faltava trobar el veí de tota la vida o la persona no polititzada. Però en obrir el meló de l'habitatge ens vam trobar amb un perfil molt marcat: famílies monomarentals, de dos o tres fills, migrants i amb problemes econòmics greus. Sembla que es repeteix a tot arreu.

— Un cop aterrats a Gràcia, com va ser la relació amb la resta d'entitats?

— Justament l'Oficina d'Habitatge Popular de Gràcia neix a la primera assemblea de barri post-15M. D'allà van sortir dos corrents no contradictoris, però independents: un és Gràcia cap on vas?, que se centra en la gentrificació al barri i té un caràcter més d'anàlisi, i l'altre és l'Oficina. Pel que fa a la relació que tenim amb la resta del barri... hi ha una història de desavinences polítiques entre entitats. L'esquerra independentista ha tingut un pes molt important en la història del barri i l'Oficina no s'entén sense alguns dels seus membres, però a la vegada aquest col·lectiu ha pogut provocar una reacció contrària.

— Com es gestiona això?

— Nosaltres vam deixar molt clar als estatuts que som partidistes i no valorem una posició més que l'altra. Sempre hem intentat ser neutres i relacionar-nos amb tothom. El que ens

DANI CODINA

L'Aitor a la seu de l'OHHPG, a Travessera de Gràcia

interessa és arribar a la persona afectada per problemes d'habitatge. Al final, això afecta tot el veïnat de Gràcia. Fins i tot els propietaris, que es pensen que per tenir un pis on viuran sempre no veuran com s'incrementen els preus dels productes que consumeixen per culpa de la gentrificació.

— La referència era la PAH. Què ha passat perquè la lluita s'hagi ramificat en tants col·lectius?

— La PAH va fer molt bé la feina de cara a les execucions hipotecàries, però els propietaris i el capital immobiliari han sabut transformar-se. Com que el problema de les hipotèques s'acabava, una sèrie de col·lectius va decidir començar a treballar en altres fronts, com exemplifica el Sindicat de Llogaters. Una altra qüestió és que tant el Sindicat de Llogaters com la PAH treballen a nivell de Barcelona i falta picar pedra als barris, això és el que fem nosaltres. Barcelona és una ciutat molt gran i molt eclèctica. El que passa a Sant Andreu no passa a Gràcia i són realitats que s'han de tractar molt a escala local amb la complexitat del teixit del barri. Tot i això, tenim claríssim que amb la PAH i el Sindicat de Llogaters compartim lluites.

— Com valoreu la feina d'Ada Colau al capdavant de l'alcaldia?

— S'han fet intents de frenar el problema, però són insuficients. Nosaltres mateixos tenim una relació conflictiva amb els Serveis Socials de l'Ajuntament. Sempre estem en un estira i aronsa respecte que et toca fer o

què has de deixar de fer.

— El Govern municipal va a remolc dels grups d'habitatge?

— T'ho dirà qualsevol persona: els moviments socials estan dues o tres passes per davant de l'administració. No només pel que fa a l'alcaldia, sinó també en referència a la Generalitat i per descomptat, de l'Estat espanyol.

— Semblava que el salt a la primera línia política d'alguns referents podia eclipsar o desincentivar els moviments socials.

— El seu salt ha resultat irrellevant, en el sentit que en menys de tres anys han aparegut 30 grups d'habitatge a Barcelona, i en els últims sis mesos se n'han creat cinc de nous. Això ha sigut gràcies a la referència de la resta de grups d'habitatge que ja funcionaven i per la violència amb què ha actuat el capital immobiliari.

— Com valoreu el primer Congrés d'Habitatge de Catalunya?

— L'Oficina va ser un dels col·lectius que va estar des del principi en la coordinació del Congrés. És el resultat d'un any de reflexions i d'ajuntar grups de diferents zones de Catalunya que no sabíem ni que existien. Precisament, vam voler trencar l'aïllament que havia provocat la fragmentació amb la intenció de crear un espai de debat on definir estratègies.

— Fins ara no havíeu tingut cap pla compartit?

— El Congrés s'ha reconegut com un espai per parlar de tot i ha generat una imatge d'unitat

Afectat i militant

Aitor Terradellas (1989, la Bisbal d'Empordà) ha rebotat per diferents pisos d'estudiants al llarg de la seva carrera universitària i laboral. Actualment militant de l'Oficina d'Habitatge Popular de Gràcia, no només hi participa com a afectat per un procés de desnonament, sinó que també acumula tota una trajectòria en els moviments de base. Uns inicis a l'Assemblea Llibertària Heura Negra de Vallcarca, que més tard el portarien a formar part de l'Assemblea de Barri, espai del qual sorgiria el Sindicat d'Habitatge de Vallcarca. La intenció d'aleshores: “Crear un espai de trobada amb el barri que des de l'assemblea no teníem”. L'activisme de Terradellas és un exemple de la conversió d'algunes militàncies envers la lluita pel dret a l'habitatge digne.

del moviment. A més, ha servit per crear una estratègia a llarg termini, ha dibuixat una organització i ha obert una campanya contra Divarian, que és el segon màxim propietari de l'Estat.

— Abans del Congrés els grups actuàveu a la defensiva, però ara assegureu passar “a l'ofensiva”.

— Tenim tres vies estratègiques molt clares. La primera és incrementar el conflicte col·lectiu, en el sentit que fins ara els grups treballàvem cas per cas i ara pretenem treballar com el Sindicat de Llogaters o el Sindicat de barri del Poble-sec: buscar els grans propietaris que acumulen propietats verticals o blocs sencers, portar una persona a aquestes escales perquè expliqui als veïns què està passant i amb quina probabilitat els poden fer assetjament immobiliari o no renovar els contractes.

— Creareu a l'interior dels blocs afectats diferents moviments organitzats.

— La segona estratègia és la construcció d'estructures populars, perquè la lluita per l'habitatge no va dissociada d'altres problemàtiques. El cas paradigmàtic és Sants, on s'ha creat un grup laboral que intenta arribar on el sindicalisme clàssic no pot, com per exemple als treballadors sense contracte. I per últim, tenim la intenció de reforçar la feina que portem fent fins ara: pressionar les administracions perquè compleixin amb tot el que han de fer. L'aprovació de la llei 17/2019 és l'exemple més evident.

— Els veïns del Bloc Llavors del Poble-sec van ser els primers a acollir-se a aquesta legislació.

— Tot i que al principi semblava que els ajudava, ara resulta que la mateixa jutgessa que els va emparar ha executat el desnonament amb data oberta, tot i que en teoria és il·legal. Com en el cas de l'home de 92 anys del Clot, ens trobem que s'està tensant molt la llei per afavorir sobretot els petits rendistes. Busquen qualsevol excusa per executar desnonaments exprés i, com hem vist, portar la BRI-MO dels Mossos d'Esquadra.

— Molts partits polítics es van apuntar un gol amb l'aprovació de la nova llei.

— Fins que no hi hagi una modificació molt gran de la Llei d'Arrendaments Urbans (LAU), no podem fer res. Ara, també sabem que el model immobiliari de l'Estat sempre ha promogut la propietat i l'especulació. Per tant, cal un canvi profund a la societat perquè realment canviïn les coses.

— Tenim un problema cultural?

— Hem d'adoptar l'estratègia de parlar de rendistes. Tenim molt clar que els grans propietaris, els bancs i els fons voltors, són les cares dolentes, però sovint no ens fixem en el fet que petits propietaris amb poques cases actuen amb la mateixa mala llet que ho fan els fons voltors. Ells també envien els Mossos d'Esquadra perquè desallotgin o actuen fent trampes, assetgen o contracten Desokupa.

“La majoria de dones sense llar han patit agressions sexuals”

ANAÏS BARNOLAS SOTERAS

L'Eva, de 45 anys, va acabar al carrer per primera vegada el 2013, quan li van retirar la pensió no contributiva. La vegada que ha passat més temps dormint al ras ha estat aquests dos últims anys i mig. Per sort, des de fa dies ha trobat una habitació de lloguer. Ella és usuària de “Lola no estás sola”, associació que treballa perquè les dones sense llar, que tendeixen a aïllar-se com a mecanisme de defensa, es puguin sentir acompanyades: d'aquí ve el nom, ens explica la tècnica de l'entitat Clara Naya. Són dones que “han desenvolupat moltes habilitats creatives per sobreviure i, per tant, tenen moltes capacitats. Només necessiten les eines per trobar el seu camí”, descriu Naya. És l'única entitat de l'Estat espanyol adreçada solament a dones que es troben en situació de sensellarisme i va néixer el 2016 d'un projecte feminista i d'acció comunitària a Nou Barris, on són conegudes com “les Loles”.

L'associació compta amb un pis de quatre places i, a més, l'espai d'acollida, que gestionen les mateixes usuàries, pel qual aquest últim any han passat 100 dones de tota l'àrea metropolitana. L'Eva ens explica com viu poder fer-ne ús: “Et dutxes i no t'has de preocupar de si has deixat la porta oberta, escullis la roba, et canvies, et prepares un cafè, escombres. Sempre hi ha compreses, tampons o alguna companya disposada a donar-te una pastilla per al mal de regla”. El descriu com el “seu trosset de casa”. Un aspecte que valora molt, ja que “és més frustrant i dolorós per a una dona quedar-se sense llar que no pas per a un home, perquè ens han inculcat des de petites que hem de tenir cura de la casa”. Assegura que “la dona al carrer sent una inseguretat brutal”. Ho descriu com “la part més masculista de la societat on la dona és 100% vulnerable i està a disposició de qualsevol”. Fins al punt que “a tota dona sense llar l'han intentat agredir sexualment o colpejar-la. Potsar al final no li ha acabat passant pels seus mecanismes de defensa o perquè ha tingut sort”.

L'Eva denuncia el masclisme per part dels homes sense sostre: “creen petits grups i et van arraconant de mane-

Les dones representen un 13% del total de persones sense llar a Barcelona i les seves problemàtiques són diferents que les dels homes

ra que la teva seguretat depengui d'ells. No tens una porta on tancar i marcar els límits per on no poden passar”. Per això hi ha dones que, “per evitar ser grapejades per molts”, ens explica, accedeixen a tenir el que es coneix com una parella de protecció.

La cara oculta del sensellarisme

El nombre de dones que pernocten al carrer a Barcelona és de 329, xifra que representa un 13% del total i per tant és força inferior al nombre d'homes, segons l'informe *Qui dorm al carrer a Barcelona?* amb dades del 2018. Naya alerta que aquest recompte no és real: “Moltes dones que dormen al carrer i que venen al local no es comptabilitzen perquè s'amaguen a un pati, a les escales, a una porteria o a la muntanya. No et diran on pernocten perquè la seva seguretat està en joc”. Tot i això, que la xifra sigui més

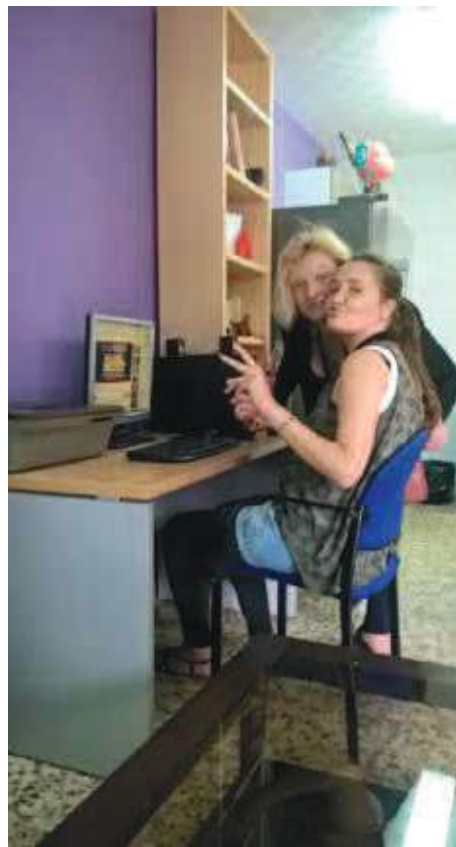
LOLA NO ESTÁS SOLA

Campanya de Lola no estás sola durant la vaga feminista del passat 8 de març

baixa que els homes, s'explica també amb el fet que, abans d'acabar sense sostre o en equipaments residencials, suporten situacions molt dures i complicades que també estan reconegudes per la tipologia europea com a sensellarisme. Algunes d'elles solen viure en habitatges insegurs (acollides per familiars o amistats amb vulnerabilitat social, amb les tensions que això comporta) o inadequats (pisos ocupats, sense contracte, habitacions rellogades sense cap seguretat jurídica...).

L'estudi *Dones en situació de sense llar a la ciutat de Barcelona* de la Universitat de Barcelona assenyala que el 71% han patit violència al llarg dels seus itineraris vitals, de les quals un 68,5% han sofert clarament violència de gènere. Destaquen per tenir un nivell d'estudis molt baix -el 77,1% han completat només l'ensenyament obligatori- i el 80% tenen fills, tot i que no els tenen al seu càrrec.

“Estem exigint que aquestes dones trobin feina i se'n vagin a una habitació de relloguer, que a Barcelona oscil·la entre 300 i 400 euros”, explica Naya. “Amb molta sort, cobraran 700 euros mensuals netejant pisos, cuidant gent gran o de cambres. Si tenen criatures, els demanarem que les portin a l'escola, que no les deixin soles a casa. Quin horari té una cambra? I una cuidadora?”, exposa. Per això, “treballem les diferents tipologies

LOLA NO ESTÁS SOLA

Pis d'acollida

de maternitat, com la de ser mare amb la custòdia dels fills retirada. Bona part del patiment que arrossegueu està relacionat amb el concepte que té la societat sobre què és ser una bona mare”, afegeix.

El masclisme als albergos mixtos

Hi ha dones que prefereixen viure al carrer i que ningú no sàpiga on són que no pas anar a un alberg o a un Centre de Primera Acollida (CPA), explica Naya. El motiu és que aquests llocs “tenen poques places adreçades a dones, solen ser d'un 80% d'homes i un 20% de dones i aquest fet fa que siguin espais discriminatoris, masculinitzats, i això és violència institucional”, afirma Naya. Perquè “qui pren la decisió de quin canal de televisió es posa

Les entitats que treballen amb les dones pressionen les Administracions perquè abordin el problema amb perspectiva de gènere

o qui controla els espais comuns són els homes”. Per això, “és molt difícil que les dones se'ls sentin com a seus i que no es donin situacions d'assetjament”, afegeix.

L'Eva denuncia que les entitats socials que treballen amb el sensellarisme no tenen en compte les necessitats específiques de les dones i, per tant, no són igualitàries: “Si hi ha tres dutxes, primer entren cinc homes i després tu. No podrien tancar-ne una quan no la fa servir cap dona? Només en compartir el bany, ja podem agafar una infecció”. Un altre exemple discriminatori que exposa és el fet que les camises d'hivern per a les dones són de fil i per als homes, de pelfa: “Si demanes la roba masculina, perquè és més còmoda i calenta, et diuen que tu t'has de posar la samarreta interior amb el llacet. Me'n vaig a dormir al carrer a tres graus sota zero i només es preocupen del meu llacet?”.

Cal un canvi de paradigma

L'Ajuntament de Barcelona va anunciar el mes de gener passat un pla de mesures de prevenció del sensellarisme femení amb l'ampliació de 80 places d'acollida i la reforma dels equipaments amb perspectiva de gènere. La tendència és que “cada cop les actuacions siguin més correctes, tenint en compte que els canvis són lents”, exposa Clara Naya de Lola no estás sola. “Ara bé, aquestes persones passen per molts recursos. Hem de veure com se les està atenent des dels serveis socials, des de la zona, les que són víctimes de violència i les que ja estan al carrer”. Per tant, “cal un canvi de paradigma dels serveis socials. Si no es fa des de les treballadores socials, integradores socials i psicòlogues, no es podrà donar”, conclou.

Los tres contenedores

A modo de versión libre del cuento popular *Los tres cerditos*

MARC JAVIERRE

Los colchones eran más largos que la pared y se las tuvieron que ingeniar para poder entrar

JESÚS MARTÍNEZ

Había una vez tres contenedores que eran hermanos y vivían en lo más profundo de un barco de carga. Se llamaban YangMing (*High cube*), Amficon (*Amphibious container leasing*) y Containex (*La calidad también puede ser de segunda mano*). Siempre habían sido felices en alta mar. Transportaban cajas de fruta, electrodomésticos, utensilios del “todo a cien” que luego se venderían en los bazares de los chinos...

Si preguntáramos al periodista acosado por la mafia Roberto Saviano, diría que también podrían haber transportado a los propios chinos, tal y como escribe en *Gomorra* (“del contenedor salían hombres y mujeres. También algunos niños”). Si preguntáramos a los agen-

YangMing, Amficom y Containex huyeron de los muertos, los alijos y los sueños rotos y pensaron en construir su propia casa

tes de vigilancia aduanera que pusieron en marcha la *Operación Chakhana*, los contenedores podrían haber transportado cocaína (mediante el sistema conocido como “gancho ciego”). Si preguntáramos a Scotland Yard, podrían haber llevado los sueños congelados de los migrantes (39 cadáveres descubiertos en un contenedor refrigerador, en Essex, en octubre del 2019).

Nace el plan “Aprop”

Los tres contenedores, YangMing, Amficon y Containex, tuvieron miedo de los muertos, de los alijos y de los sueños rotos.

Fue así como pensaron que lo mejor sería juntarse con otros nueve contenedores amiguitos y construir su propia casa. Les ayudó la empresa Constènia (“Comprometidos con el progreso económico y social de nuestro territorio”). Presupuesto de 940.000 euros mediante.

Así, nació el plan de “alojamientos de proximidad provisionales” (Aprop), del que es ejemplo el edificio “ecológico y sostenible” de la esquina de las calles Josep Pijoan y Nou de Sant Francesc, en el Gòtic.

En este cruce, los ojos de la providencia han sido pintados en las palmeras. “En el norte de Europa ya existe. Vivi-

MARC JAVIERRE

Convertieron la puerta del lavabo en corredera

CRISTINA PALOMAR

Los contenedores ya colocados dispuestos a convertirse en casa

mos en una ciudad traumatizada por los barracones, pero con Aprop reducimos los seis años en los que se tarda en hacer cualquier obra pública. Ahora, en dos años ya tenemos listo un edificio nómada, es decir, desmontable”, explica el arquitecto responsable del proyecto, Tonet Font (Barcelona, 1976). “Son cuatro pisos en total, con tres viviendas en cada uno de ellos: una familiar y dos individuales. En la primera planta los pisos están

adaptados. Queremos albergar a 24 personas, todas del distrito de Ciutat Vella: desahuciados, refugiados, inmigrantes... Personas en situación de emergencia.”

Los contenedores YangMing, Amficon y Containex, algo perezosos, terminaron en menos de dos años un sencillo bloque de pladur de quita y pon.

Lo adecentaron con mucho mimo.

Para las habitaciones colocaron colchones Tagar (*Ergonómicos*), pero eran

más largos que la pared y tuvieron que ingeniárselas para poder entrar.

Sobre el colchón echaron colchas Burrito Blanco (*Colchas modernas*).

La cocina, en el pasillo, la equiparon con microondas Svan (*Tecnología de convección*), neveras Beko (*Frigoríficos y congeladores*) y vitrocerámicas Teka (*Placas de inducción*).

Por los balcones extendieron una malla. Y cubrieron sus partes con una plancha de policloruro de vinilo.

Como la casita no daba para más, convirtieron la puerta del lavabo en una puerta corredera.

Para la comunidad, un ascensor Orona (*Orona's Green*) dotado de “sistema de rescate” y unos interfonos Tegui (*Nuevo monitor serie 8*).

Las vistas del patio interior dan a las terrazas del edificio de piedra de enfrente, cargadas de unidades de aire acondicionado.

La primera promoción de viviendas Aprop quedó tan bonita que el Ayuntamiento de Barcelona expandió la idea: en breve, un inmueble de containers en las cercanías de Glòries y otro en el recinto fabril de Can Batlló, en el barrio de la Bordeta.

El viernes 17 de enero y el sábado 18 de enero, YangMing, Amficon y Containex abrieron al público sus puertas de chapa de zinc galvanizada.

Al vecino Davide Iavarone (Roma, 1985) le pareció maravilloso, aunque querría analizar mejor los detalles.

“Planchas de pladur, lo que me esperaba. Pero no te das cuenta de que estás en un contenedor”, farfulló. “Lo único que no me acaba de gustar es el suelo. No hay cerámica.”

Se pasó un vídeo corporativo con música épica, tipo *Heart of courage*, de Two Steps from Hell.

En esos días de enero, otros visitantes quedaron encantados y dejaron caer comentarios entusiastas: “guay” y “fijate” y “qué curioso”.

Gloria

YangMing, Amficon y Containex estaban muy contentos, satisfechos por el trabajo realizado. Reían y cantaban algo así: “En estas casas que no están hechas de ladrillo nada malo nos pasará”.

Se previó que, el lunes 20 de enero, las personas con menos recursos habitaran los espacios de Aprop.

Podría haberse dado el caso de que los refugiados que habrían cruzado mares, montañas y desiertos ya hubieran sido confinados en contenedores parecidos, quizá en los campos de Kofinou (Chipre), Hal Far (Malta) y Miral (Bosnia).

De contenedor en contenedor.

Pero la borrasca Gloria que pasaba cerca de Barcelona se sintió insultada ante tanta insolencia y decidió castigar a los tres contenedores, YangMing, Amficon y Containex.

Los tomó por sorpresa y, rugiendo fuertemente, les gritó: “¡Me los voy a comer uno por uno!”.

Asustados, se quedaron petrificados, se recluyeron en su interior. Creyeron que ya se habían puesto a salvo.

Y Gloria se enfureció: “¡Abridme o soplaré y soplaré y...!”.

El lunes 20 de enero a ninguna de las 24 personas previstas se le hizo entrega de las llaves.

El agua se había metido dentro.

Se requirió la ayuda de los guardias de Sabico (“Tu empresa de seguridad y alarmas”).

Y los arreglos de los desperfectos tardaron semanas en acabar.

Lluitadors per l'habitatge a la Barcelona dels anys 30

MANEL AISA PÀMPOLS

PRESIDENT DE L'ATENEU ENCICLOPÈDIC

La societat moderna que arrenca amb la revolució industrial va portar la gent del camp a la ciutat, on es va concentrar el món de les fàbriques. Els polítics que cobren per estructurar la societat no havien pensat en cap moment on instal·lar els nousvinguts, la majoria obrers poc qualificats, que en general acabaven en tuguris inadequats de barris lúgubres o en barraques poc apropiades per la falta d'higiene i condicions per a una vida amb dignitat. Amb sort, els obrers eren ubicats en una sèrie de cases barates, moltes d'elles mal comunicades amb la ciutat i amb total manca de serveis, com ara l'aigua corrent.

Durant el primer terç del segle XX les pèssimes condicions de vida i d'habitatge de la classe obrera es repetien a totes les ciutats industrials d'Europa, situació agreujada per una guerra mundial que va desfer bona part de la joventut dels països en conflicte.

En acabar la guerra, però, la gran majoria dels països europeus, sobretot del nord, van legislar i protegir el teixit social obrer en qüestions com l'habitatge, la qual cosa va fer possible que barris pròxims al centre tinguessin uns preus assequibles per al món obrer.

A Barcelona, però, va passar tot el contrari: per això potser vam necessitar d'un sindicat combatiu per conquerir tot allò que d'una manera o altra ens era pres.

Precarietat en dictadura i república

Ara que celebrem el centenari de la vaga de la Canadenca (1919) i es parla de la gran conquesta de les 8 hores, hem de tenir en compte que mentre que les millores laborals no es van aplicar fins ben entrada

Barcelona va absorbir població per treballar a les fàbriques i la construcció sense tenir cap pla per acollir-la amb dignitat

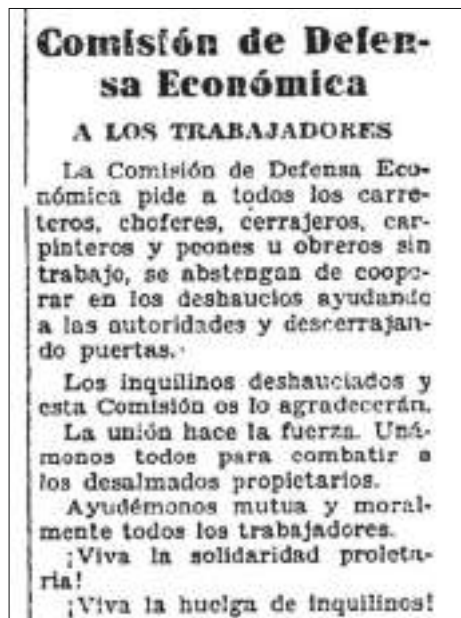
la dictadura de Primo de Rivera (1925), la resposta empresarial sí que va escanyar en aquell moment els obrers i les seves famílies. Durant tot el desembre de 1919 i els primers 10 dies de gener la repressió va ser descarnada i la burgesia, en comitència amb el govern d'Espanya, va castigar amb la fam i la misèria els obrers catalans. Un exemple són els desnonaments generalitzats de famílies treballadores que no podien assumir el preu de l'habitatge. Com a estratègia de defensa, el desembre de 1919 es creava el primer "sindicat de llogaters" de Barcelona que, posteriorment absorbit per la burgesia, es va transformar en la "Cámara de Inquilinos". Tot un precedent de la lluita pel dret a l'habitatge a la nostra ciutat.

La Barcelona de final dels anys 20 bullia d'obres en el context de la construcció del metro i els preparatius de l'Exposició Internacional de 1929 que, un cop inaugurada, va deixar sense feina milers de treballadors de la construcció. Tot i l'esperança que la victòria de les candidatures republicanes després de la dictadura de Primo de Rivera ajudaria a millorar la situació, la pressió especulativa sobre l'habitatge es va desbordar i els desnonaments es van multiplicar. Conscient del problema, la mateixa societat es va organitzar per resistir i de manera solidària el veïnat aturava els desnonaments de les famílies, desbloquejant el forrellat

AHCB-AFA

Família vivint a barraques al voltant de Barcelona a principis de segle

Anunci de la Comissió Econòmica de la CNT (*Solidaritat Obrera*, desembre de 1931)

AHCB-AFA

Perspectiva de les cases barates de Baró de Viver, edificades durant la dictadura de Primo de Rivera. Com els altres grups de cases de l'època (Ramon Albó, Turó de la Peira, Eduard Aunós o Bon Pastor), quedaven completament aïllades de la ciutat

que havia canviat la propietat i ajudant a pujar altre cop els mobles a l'habitatge. Però va ser l'organització obrera qui va respondre-hi de manera estructurada, apuntant reivindicacions que ara ens semblen tretes del segle XXI, com l'exigència que el preu de lloguer no superés mai el 30% del sou dels treballadors.

L'any 1931 el Sindicat de la Construcció de la CNT crea la secció Comitè de Defensa Econòmica. En primer lloc es va dedicar a estudiar, catalogar i estimar el preu òptim del lloguer a cada indret de la ciutat, principalment en els barris obrers, on el problema era un veritable maldecap. Una vegada entesa la magnitud del problema, va cridar els obrers a associar-se per tal d'enfrontar-lo conjuntament.

La reacció de la patronal no es fa esperar i l'agost de 1931, amb el suport de les autoritats de la segona república, es crea la tristament famosa Guàrdia d'Assalt, un cos repressiu al servei de la propietat que per primera vegada intervé estratègicament en un desnonament per donar suport a la comitiva judicial. El guàrdies

violentaven la resistència pacífica dels manifestants i es dedicaven a destrossar els mobles de les famílies desnonades. La República marcava un mal precedent que encara té ressonància avui en dia.

La vaga de lloguers del 1931

A partir d'aquell moment el Sindicat de la Construcció de la CNT convoca vaga de lloguers per via del Comitè de Defensa Econòmica, que dona cobertura a les

Tot i la forta repressió, la vaga de lloguers de 1931 va aconseguir èxits com l'obertura d'una via per pactar a la baixa els preus

famílies que volen participar, ja sigui per consciència social o bé perquè la precarietat és tal que no poden assumir les despeses que representa un lloguer (la prioritat és donar de menjar als fills). Una vaga capitalitzada per les dones, que anaven en manifestació animant les famílies a sumar-s'hi i que va tenir el seu moment més àlgid l'agost de 1931, amb la participació de més de 100.000 persones.

La repressió va ser brutal, en especial quan el governador civil Oriol Anguera de Sojo dona l'ordre de detenir els principals responsables del Sindicat i tancar-los a la Model, fet que provoca una rebel·lió sufocada a cops de porra i de culata de fusell. El dia següent, 6 de setembre de 1931, es declara una vaga solidària a tot Barcelona durant la qual hi ha un fort enfrontament a foc real amb el resultat de 6 morts i 20 ferits a Mercaders 25, prop de la seu del Sindicat, que finalment serà assaltat per la policia, clausurat i tots els seus militants detinguts. La Càmera de la Propietat es dona com a guanyadora del pols amb el Comitè de Defensa Econòmica.

Però Santiago Bilbao, l'home fort del Sindicat de la Construcció, va calcular que malgrat la repressió les famílies obreres s'havien estalviat entre 40 i 45 milions de pessetes en lloguers i, encara més important, que es va obrir la via perquè la propietat negociés a la baixa el preu de l'habitatge.